

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DURSUN SARI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/19448)

Karar Tarihi: 13/2/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Recep KÖMÜRCÜ
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M.Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Mahmut ALTIN
Başvurucu : Dursun SARI
Vekili : Av. Tahsin Murat PULAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/3/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuru hakkında görüş bildirilmesine gerek olmadığını belirtmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Bolat köyünde bulunan 17,19 m² yüz ölçümlü bahçe vasfındaki 174 ada 103 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydına göre malikidir.

9. Bağbaşı Barajı, Mavi Tüneli ve Hidroelektrik Santrali projesi çerçevesinde Bakanlar Kurulunun 18/12/2008 tarihli ve 27084 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan kararı ile anılan taşınmazın da bulunduğu alanda acele kamulaştırma yapılmasına karar verilmiştir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) tarafından 19/12/2008 tarihinde başvurucuya ait bu taşınmazın kamulaştırılmasına karar verilmiştir.

10. DSİ Kıymet Takdir Komisyonu 14/1/2009 tarihinde söz konusu taşınmazın kamulaştırma bedelini 118,61 TL olarak belirlemiş, başvurucu ile anlaşma sağlayamadığından satın alma usulü başarısız olmuştur.

11. DSİ 10/2/2009 tarihinde taşınmaza acele elkoyma talebinde bulunmuş, Hadim Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 27/3/2009 tarihinde bu talebi kabul etmiştir. Mahkeme, mahallinde yapılan keşif sonucu taşınmazın değerini 175,43 TL olarak belirlemiş ve bu bedelin ödenmesi karşılığında taşınmaza acele el konulmasına karar vermiştir.

12. DSİ 30/12/2013 tarihinde başvurucu aleyhine aynı Mahkemede kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır.

13. Mahkeme 14/4/2014 tarihinde dava konusu taşınmazda, Bilirkişi Kurulu eşliğinde keşif yapmıştır. Bilirkişi Kurulunun 18/4/2014 tarihli raporunda bahçe niteliğinde olduğu değerlendirilen taşınmaz yönünden net gelir yöntemine göre yapılan hesaplama sonucu kamulaştırma bedelinin 223,37 TL olduğu görüşü bildirilmiştir.

14. Mahkeme 21/7/2014 tarihinde davanın kabulüne, taşınmazın tapu kaydının iptaline ve DSİ adına tapuya tesciline hükmetmiştir. Mahkeme kamulaştırma bedelinin ise 274,94 TL olarak tespitine ve daha önce ödenen 175,43 TL'nin mahsubu ile banka şubesine depo edilen bakiye 99,51 TL'nin başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Kararda ayrıca bu bedele 1/5/2014 tarihinden itibaren kanuni faiz işletilmesi öngörülmüştür. Bunun yanında davacı idare lehine davalı başvurucudan alınmak üzere 1.500 TL ve başvurucu lehine davacı idareden alınmak üzere yine 1.500 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmiştir.

15. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 18. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından 9/6/2016 tarihinde düzeltilerek onanmıştır. Kararın gerekçesinde; karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 12. maddesi gereğince, hükmedilen vekâlet ücretinin davanın kabul veya reddedilen miktarını geçemeyeceği açıklanarak başvurucu aleyhine hükmedilen vekâlet ücretinin 1.500 TL yerine 274,94 TL olarak düzeltildiği belirtilmiştir.

16. Nihai karar 1/3/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 28/3/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. İlgili hukuk için bkz. *Sadettin Ekiz*, B. No: 2016/9364, 9/5/2019, §§ 20-34.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 13/2/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu; kamulaştırma kapsamında uzlaşma görüşmelerinde kendisine 118,61 TL teklif edildiğini, yapılan yargılama neticesinde ise Mahkemenin bu tutarın iki katından fazla olan 274,94 TL'yi kamulaştırma bedeli olarak belirlediğini ifade etmiştir. Başvurucu buna rağmen 274,94 TL tutarında vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakıldığından yakınlara davanın açılmasında kendisinin bir kusuru bulunmadığı gibi uzlaşma sırasında teklif edilen bedelin düşük olduğu ve doğru kamulaştırma bedeli ancak yargılama sonucunda tespit edilebildiğine göre haklı çıktığının mahkemelerce tespit edildiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 29. maddesine göre yargılama giderlerinin davacı idare üzerinde bırakılması gerektiğini vurgulamış ve sonuç olarak taşınmazının kamulaştırılmasına rağmen hükmedilen kamulaştırma bedelinin vekâlet ücreti adı altında idareye ödenmesine karar verilmesi suretiyle azaltıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

21. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

22. Başvuruya konu dava öncesinde kamulaştırmayı yapan idare tarafından satın alma görüşmeleri yürütülmüş, ancak taraflar arasında uzlaşma sağlanamadığı için idare kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır. Satın alma usulünde idare tarafından takdir edilen bedel 118,61 TL olup yapılan yargılama neticesinde başvuru lehine 274,94 TL kamulaştırma bedeli ödenmesine ve aleyhine 1.500 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir. Temyiz edilen karar, Dairece düzeltilerek onanmış ve başvuru aleyhine 274,94 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir. Bu tutar hükmedilen kamulaştırma bedelinin tamamına tekabül etmektedir.

23. Anayasa Mahkemesi benzer bir konu ile ilgili şikâyetleri daha önce incelemiş ve uygulanacak ilkeleri ortaya koymuştur (*Sadettin Ekiz*, §§ 44-58).

24. *Sadettin Ekiz* başvurusunda, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili davasında aleyhe hükmedilen vekâlet ücretinin başvurucudan tahsiline hükmedilen bir miktar para olduğu, başvurucunun mal varlığına dâhil olan bu paranın da Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülk teşkil ettiği kabul edilmiştir (*Sadettin Ekiz*, § 44). Anılan kararda başvurucunun bu vekâlet ücretini ödemek zorunda kalması suretiyle daha az kamulaştırma bedeli elde etmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği vurgulanmış ve söz konusu müdahalenin mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (*Sadettin Ekiz*, §§ 45-46).

25. Anılan kararda baraj yapımı amacıyla kamulaştırma yapılmasında ve bu süreçte idarenin hukuki temsil giderlerinin karşı tarafa yükletilmesinde kamu yararının bulunduğu ifade edilmiştir (*Sadettin Ekiz*, § 52).

26. Kanunilik incelemesinde müdahalenin niteliğini gözeten Anayasa Mahkemesi müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığını ölçülülüğünü sorgulamak suretiyle tespit edeceğini ifade etmiştir (*Sadettin Ekiz*, § 50). Orantılılık incelemesinde ilk derece mahkemelerince hükmedilen kamulaştırma bedelinin satın alma usulünde teklif edilen bedelin yaklaşık iki katı olduğuna vurgu yapılarak başvuruçunun davanın açılmasına sebebiyet vermediği, başvuruçunun idareyi dava açmaya zorlayarak kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek değeri üzerinden ödenmesini sağladığı belirtilmiştir (*Sadettin Ekiz*, § 65).

27. Sözü edilen başvuruda sonuç olarak taşınmazı kamulaştırılan başvuruçunun satın alma usulündeki bedeli kabul etmediği olayda derece mahkemelerince daha yüksek bir bedelin tespit edilmesiyle başvuruçunun haksız olmadığını anlaşıldığı ve kamulaştırmayı yapan idareye başvuruçunun vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakılmasıyla kamulaştırma bedelinin önemli ölçüde azalmasına sebebiyet verildiği belirtilmiştir. Buna göre bu sonuca başvuruçunun davranışının yol açtığı gösterilemediğinden müdahalenin başvuruçuya şahsi olarak aşırı bir külfet yükleyerek müdahalenin dayandığı kamu yararı ile başvuruçunun mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin başvuruçuyu aleyhine bozulmuş olduğu, başvuruçunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçsüz olduğu değerlendirilmiştir (*Sadettin Ekiz*, § 70).

28. Somut olayda da satın alma usulünde teklif edilenden fazla bir tutarın kamulaştırma bedeli olarak tespit edildiği ve başvuruçunun kamulaştırma bedelinin tamamı tutarında vekâlet ücretini ödemek durumunda kaldığı anlaşılmıştır. Buna göre somut başvuruda da -yukarıdaki ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durumun söz konusu olmadığı dikkate alındığında- mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvuruçuyu, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Başvuruçunun belirtilen şikâyetleri mülkiyet hakkı bağlamında incelenmiş ve ihlal sonucuna varılmıştır. Buna göre adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

33. Başvurucu ihlalin tespit edilmesini istemiş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir (B. No: 2014/8875, 7/6/2018, [GK]). Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B.No: 2016/12506, 7/11/2019).

35. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

36. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanununun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Doğan*, §§ 58-59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66-67).

37. Mahkememizce kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırmayı yapan idareye başvurusunun 274,94 TL vekâlet ücreti ödemesine karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

38. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Hadim Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

40. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ayrıca incelenmesine **YER OLMADIĞINA,**

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hadim Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/1749, K.2014/424) **GÖNDERİLMESİNE,**

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin **REDDİNE,**

F. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,**

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucaunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA,**

Başvuru Numarası : 2017/19448
Karar Tarihi :13/2/2020

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/2/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU